

Leo Trotskij

Tal på den tretttonde partikongressen 26 maj 1924

Trotskij (mottagen av en mäktig ovation):

Jag vill här bara beröra ett begränsat antal av de frågor som återfinns i centralkommitténs redogörelse. Jag vill fästa er uppmärksamhet på de frågor som kongressen (eller en del av den, högst sannolikt hela kongressen) förväntar sig få belysta av mig, varvid jag – och jag tror att kongressen förstår mina motiv – vill undvika allt som kan spetsa till saken eller dra in personliga inslag i den, och allt som kan göra det besvärligt att undanröja de svårigheter partiet befinner sig i. När jag således inte berör en rad kontroversiella frågor till vilka mitt namn knutits på senare tid, så sker det – inte för att jag inte vill avlägga räkenskap inför partikongressen i vilken som helst fråga – utan för att jag vill skilja sakens principiella väsen från frågor av personlig karaktär.

Här sägs det att det är en osedvanlig händelse i vårt partiliv, att det mellan två kongresser utbryter en lidelsefull debatt, vilken, som det heter, varken har som mål att ändra den centrala ledningens sammansättning eller dess politik.

Det är ingen tvekan om att den diskussion som bröt ut mellan de två kongresserna var mycket intensiv. Jag tror emellertid, kamrater, att vi, om vi ser tillbaka på verksamhetsåret och vill framhäva det som i utomordentlig grad kännetecknade partidiskussionen, måste säga att det osedvanliga bestod däri *att den centralkommittén själv vid en viss given tidpunkt mellan båda kongresserna erkände att en ändring av partiets inre politik var nödvändig och offentligt förkunnade det.*

Faran för byråkratisering av partiet

Tillåt mig, kamrater, att påminna er om den enhälligt antagna resolutionen från den 5 december. Den ligger här framför mig. I denna resolution räknas det upp en rad objektiva svårigheter, motsägelser och negativa företeelser i arbetarklassen och i vårt partis utveckling.

Det första längre avsnittet förklarar dessutom att till de negativa tendenserna hör också *”den konstaterade byråkratiseringen av partiapparaten och den därigenom uppkomna faran för en isolering av partiet från massorna.”*

Denna realitet kan vi inte strunta i. Centralkommittén har mellan två kongresser funnit det nödvändigt att i en särskild resolution förklara att det finns en fara för byråkratisering av partiapparaten och därigenom en fara för isolering från massorna. I samma resolution sägs det att massornas förtroende för partiet har ökat. Häri ligger ingen motsägelse. De proletära massornas förtroende för partiet har ökat under en rad år. Massan tänker långsammare än partiet, och just därför blir partiet klassens förtrupp. Massan sammanfattar och hittar bara långsamt facit för en lång period i partiets verksamhet. Och vi har tillsammans slagit fast i resolutionen att partiets politik i alla viktiga frågor under de senaste åren, när massorna bröt sina band] till socialistrevolutionärerna och mensjevikerna, i ökad utsträckning har väckt massornas förtroende. Den gången anade ingen av oss att vi med så snabba språng skulle kunna utvidga partiets proletära kadrer, i och med att vi vid den tretttonde kongressen ser en ökning av partiet med 200 000 – eller kanske fler arbetarmedlemmar. Men själva det faktum, att massorna har kommit närmare partiet, det var vi alla klara över, och detta säger resolutionen uttryckligen. Samtidigt slår man emellertid fast att en byråkratisering av partiapparaten har blivit synlig, och häri består en fara för isolering från massorna.

Vad betyder detta stycke i resolutionen? Det betyder att om de negativa tendenser som centralkommittén här konstaterar och beskriver utvecklas vidare, då kommer detta att försvåra förhållandet till de arbetande massorna och försvaga deras förtroende för partiet.

Vilka omständigheter och vilka orsaker fick nu centralkommittén och den centrala kontrollkommissionen att under vissa bestämda inre meningsskiljaktigheter fatta ett beslut av så stor betydelse?

Jag vill anföra ett tämligen omfattande citat, som inte kan misstänkliggöras, ur ett tal som kamrat Bucharin höll vid ett möte i räjongen Krasnaja Presnja. Jag tar bara den stenografiska delen av talet som berör byråkratiseringen, såsom Bucharin den gången framställde det. Jag skulle kunna anföra många andra ställen, men av orsaker som är bekanta tar jag bara detta.

Bucharin säger i sitt tal:

”Kamrater! Jag tror att vi måste ge en någorlunda konkret bild av det som oroar våra partimassor. Vi ska inte tala om förutsättningar a priori eller differentiering osv., utan klart ställa frågan: vad är det som trycker våra partimassor och väcker deras otillfredsställelse? Ty denna massa måste alla, från centralkommittén och till den minsta cellens ledning, räkna med. Brister som har lett till det bekanta halvkritiska tillståndet i partiet, och som ytterligare skärps av den ekonomiska krisen finns det många av i partiet, men vad är i grunden sakens kärna?

Låt oss ta livet i en particell och först och främst i dess administrativa apparat – ty också en particell har en apparat (ledande instans). Cellens sekreterare (ledare) blir hos oss – jag håller mig här till organisationen i Moskva – utnämnd av räjongkommittén, varvid räjongkommittén inte anstränger sig för att föra fram sina kandidater genom cellen. Den föreslår helt enkelt en bestämd person, och omröstningen äger vanligtvis rum efter ett bestämt mönster. Man kommer och frågar: vem röstar för? – Och i och med att var och en är rädd för att ha motsatt uppfattning, blir den föreslagna personen cellens sekreterare.

Om vi vill företa en undersökning av hur många omröstningar som föregår efter schemat: vem är för? och – vem är emot?, skulle vi utan ansträngning kunna fastslå att valen i partiorganisationerna i de flesta fall är 'val' med citationstecken, eftersom omröstningen inte äger rum efter en föregående diskussion, utan efter formeln 'vem är emot', och eftersom det inte är rätt att tala emot den 'föreslagne', är saken därmed avgjord.

Så går valen av våra cellsekreterare till.

Låt oss därefter se på våra partimöten. Jag har själv deltagit i en rad möten i Moskva och vet hur den så kallade diskussionen går till.

Låt oss ta valet till presidiet (styrelsen). En kamrat från räjongkommittén lägger fram en lista och frågar: vem är emot? Ingen är emot, och därmed betraktas saken som avgjord. Styrelsen är vald och kamraten meddelar att styrelsen är enhälligt vald.

Därefter går man vidare till den fastställda dagordningen. Samma föreställning.

Under de senaste två åren kan jag bara minnas ett par enskilda ytterst sällsynta tillfällen när mötet har lagt till nya punkter på dagordningen. Därefter framläggs den i förväg utarbetade resolutionen och den antas schablonmässigt. Ordföranden ställer frågan: vem är emot? och ingen är emot! Resolutionen har enhälligt antagits.

Sådant ser livet ut i våra partiorganisationer.

Man måste förstå att de mest aktiva medlemmarna måste vara missnöjda med sådana förhållanden och ge uttryck för detta missnöje.

En rad av våra underorganisationer klamrar sig fast vid formeln: 'utan diskussion', 'vem är emot', och ett helt system med sådana metoder dödar partiets inre liv. Det är utan vidare förståeligt att dessa förhållanden framkallar en stor våg av missnöje.

Jag har här anfört några exempel på livet i våra underorganisationer, men det samma passar i litet

annorlunda form också på vår partihierarki.”

På detta sätt karaktäriserar en framstående medlem av centralkommittén dessa förhållanden i partiets inre liv, vilket har föranlett centralkommittén att anta en resolution som talar om en påtaglig byråkratisering av partiapparaten och en därmed uppkommen fara för att fjärma partiet från massorna, och en större fara kan naturligtvis inte tänkas.

De praktiska slutsatser som centralkommittén drog av den diagnos som den själv ställde, finner vi i samma resolution från den 5 december:

”Partiets intressen kräver, både för att det med framgång ska kunna ta upp kampen mot inflytandet från NEP och för att höja dess kampförmåga – på alla arbetsområden, en omfattande ändring av partikursen i riktning mot ett allvarligt systematiskt arbete för att realisera arbetardemokratis principer.”

Därmed erkände centralkommittén själv mellan två kongresser behovet av en omfattande förändring av partikursen på grund av att]dessa omtalade brister och negativa sidor i partilivet plötsligt visat sig.

Jag tror, kamrater, att vi inte kan undgå att ta hänsyn till detta faktum, men just häri ligger denna verksamhetsperiods karaktäristiska drag.

Centralkommittén har alltså för det första slagit fast att en omfattande förändring av partikursen är nödvändig, och för det andra att ett stärkande av partiets proletära kärna likaså är nödvändig. *Båda delarna enhälligt!*

”Det arbete som ska utföras för att tillföra partiet proletär förstärkning”, läser vi i partiresolutionen, ”måste under de närmaste månaderna bli partiorganisationernas viktigaste uppgift.”

När centralkommittén mellan två kongresser har varit tvungen att slå fast att en allvarlig förändring av partikursen var nödvändig, betyder det då förändring av bolsjevismens organisatoriska eller andra principer. Jag anser inte det. Det betyder bara att centralkommittén har konstaterat att dessa principer använts på ett felaktigt sätt, som under de givna betingelserna kan leda till en byråkratisering av partiapparaten och därigenom till partiets isolering från massorna. Just för att säkra genomförandet av bolsjevismens organisatoriska och andra principer under den nuvarande periodens betingelser, har centralkommittén mellan två kongresser erkänt nödvändigheten av en omfattande ändring av partikursen.

Frågan om generationerna

Varför blev nu denna sak komplicerad genom frågan om generationerna inom arbetarklassen och partiet?

Jag vill inte uppehålla mig vid de många uttalanden, som många partikamrater enligt min mening helt riktigt har gjort om förhållandet mellan generationerna. Jag vill formulera det ännu skarpare.

Det väsentliga i frågan angående den inre partiregimen bottnar i de för oss givna konkreta förhållandena just i fråga om de ömsesidiga förbindelserna mellan generationerna inom partiet och arbetarklassen. Det rör sig naturligt vis om *arbetarklassens unga generation som helhet*. Det rör sig om att ge eller rättare sagt säkra denna unga arbetargeneration – oavsett om den nu arbetar i fabrik eller på verkstad eller om den efter beslut av partiet eller fackföreningen studerar vid våra universitet – möjligheten att beträda bolsjevismens väg. Den unga generationen kan inte – och måste lyckligtvis inte heller – genomleva den äldre generationens historia. Den gamla generationen hittade fram till den nuvarande vägen längs helt andra banor, och under ganska annorlunda förhållanden, förhållandena i ett borgerligt, kapitalistiskt land under det järnhårda tsaristiska trycket. Den äldre generationen säkrade den unga

generationen möjligheten att gå fram under nya, kvalitativt sett ganska annorlunda förutsättningar. Uppgiften består nu i att ge – säkra – den unga generationen möjligheten att längs nya banor, på nya vägar, som motsvarar arbetarstatens natur och förhållanden, att nå fram till bolsjevismens breda bana, *att nå fram till kommunismen, leninismen.*

Utifrån vilken ståndpunkt betraktar vi hur demokratin används på vårt partis inre regim? Utifrån önskan att säkra partiet mot sådana företeelser som möjligheten av en byråkratisering av partiapparaten och en därmed följande isolering från massorna.

Om jag skulle ge en definition av hur partidemokratin används under de nuvarande förhållandena i partiet i den nuvarande tidsperioden, då vill jag säga: partidemokratin är en regim som å ena sidan säkrar den gamla, på erfarenheter så rika bolsjevistikiska generationen den andliga, politiska och organisatoriska ledningen, ty utan denna ledning – och det måste vara barn i politisk mening som inte inser detta – kan partiet inte föra statsskeppet och den internationella arbetarrörelsen igenom alla de stora besvärligheter som finns på dess väg. Å andra sidan ska demokratin se till att den unga generationen kommer in på leninismens breda väg, inte genom skolmässiga metoder – därmed uppnås inget – utan genom de ungas aktiva, självständiga och aktiva deltagande i partiets och landets politiska liv. Föreningen av dessa bägge uppgifter ska vara målet för demokratin. Om denna nödvändiga förbindelse och balans rubbas, hotas partiapparaten av byråkratisering och partiet att isoleras från de arbetande massorna.

Enligt min mening är detta det väsentligaste i saken. Och om vi nu frågar oss om vi har denna balans, hänvisar jag till de av centralkommittén mellan två kongresser fattade besluten och till kamrat Bucharins tal, ett tal han inte höll i centralkommittén utan i en offentlig råjongförsamling, och i vilket han med konkreta och lättförståeliga vändningar har karaktäriserat rubbandet av balansen i vårt inre partiarbete, som kommer att vara lika farlig för de unga oskolade elementen i partiet, dvs. för de breda kretsarna av ungdomar i partiet, som för de äldre partikretsarna.

Fraktioner och grupperingar

Jag anser att det med hänsyn till denna fråga är nödvändigt att påminna om den inställning som ges i resolutionen från den 5 december. I den förklaras det att *partidemokratin på inget sätt förutsätter frihet för fraktionella grupperingar*, vilka är utomordentligt farliga för ett regerande parti, eftersom det ständigt hotar också regeringen och hela statsapparaten med delning och splittring. Jag anser att denna ståndpunkt är obestridd och obestriddig, och vi hänvisar samfällt till besluten från den tionde partikongressen, i vilka klargörandet av fraktioner såväl som grupperingar och den fara sådana skapelser innebär för staten genomfördes av Lenin själv.

Påståendet om att jag är förskapandet av grupperingar är falskt. Jag begick emellertid ett stort fel genom att bli sjuk just i partidiskussionens kritiska ögonblick, och jag hade därmed inte tillfälle att i rätt ögonblick framträda och dementera detta och många andra påståenden. *Aldrig och ingenstans har jag haft den uppfattningen. Ingenstans har jag förklarat att jag trots förbudet mot fraktioner ansåg det tillåtet att skapa grupperingar.* Överallt där jag hade tillfälle att tala, slog jag tvärtemot fast att det inte kan göras någon skillnad mellan fraktioner och grupperingar. Om man här vill kräva dokumentära bevis för detta, kan jag ge dem. Jag är emellertid av den åsikten att det är politiskt tillräckligt när jag här förklarar, att jag aldrig har erkänt frihet för partigrupperingar och inte heller gör det nu, ty grupperingar är under de givna historiska betingelserna bara ett annat namn på fraktioner. Men samtidigt vill jag påminna er om en annan del av resolutionen.

Däri sägs: ”Bara ett ständigt aktivt ideologiskt liv kan bevara partiet i det skick som det var före

och under revolutionen, med en ständigt kritisk bedömning av sitt förflutna, ständig revision av begångna fel och en kollektiv diskussion om alla viktiga frågor. Endast dessa arbetsmetoder kan skapa en verklig garanti mot att episodiska – dvs. övergående, tillfälliga – meningsskiljaktigheter förvandlar sig till parti grupperingar med alla ovan skildrade följder.”

Och vidare:

”För att förebygga detta är det nödvändigt att de ledande partiorganisationerna lyssnar till de breda partimassornas röst och inte anser varje kritik vara ett utslag av fraktionsanda och därmed tränger ansvarsfulla partimedlemmar i bakgrunden och ut i fraktionsväsen.” Detta är en beståndsdel av samma resolution, och jag anser att vi varken har orsak eller rätt till att stryka denna del av vårt minne eller av partiets historia.

Om vi så frågar oss själva varför centralkommittén har ansett det vara nödvändigt att deklarerat att det – ett naturligtvis för alla utan undantag gällande förbud mot fraktioner och grupperingar, inte ensamt kan lösa frågan, utan att det förutsätter en partikurs som förhindrar en byråkratisering av partiapparaten och en isolering från massorna. När vi så frågar oss varför centralkommittén fann det nödvändigt att infoga en sådan deklaration av största betydelse och vikt, finner vi svaret i allt det jag tidigare har sagt. Med andra ord är det *just partiapparatens byråkratisering, för så vitt en sådan blir synlig, som skapar en grundval för – som det heter i resolutionen – att tillfälliga meningsskiljaktigheter förvandlas till grupperingar och återigen tvingar ut grupperingarna på fraktionsvägen.*

Således uppfattar jag de grundläggande frågorna inom partiet, som de är givna genom partiets utveckling under de senaste åren, och som de är uttryckta i centralkommitténs resolution den 5 december. Och om jag nu frågar mig själv:

Vid en bestämd tidpunkt, den 5 december, ansåg centralkommittén det absolut nödvändigt att förklara för partiet: se upp! Tecken på en byråkratisering finns, och dessa tecken rymmer i sig själva faran för att partiet isolerar sig från massorna, vi vill därför – förvisso inte tillåta fraktioner – utan vidta sådana försiktighetsåtgärder som avlägsnar de negativa tendenser som tvingar skapandet av fraktioner och grupperingar, vill jag tillfoga att om man samtidigt har den bild för ögonen som Bucharin gav av livet i partiorganisationerna, då står det klart att det måste uppstå en oundviklig våg av missnöje, och när man nu tillåter sig att brännmärka denna kritik och detta missnöje med ett uttryck som ”småborgerlig tendens”, då fylls jag av betänkliga tvivel och den största rädsla.

Frågan om den ekonomiska planen

Diskussionen rörde sig som bekant å ena sidan om de inre partiförhållandena, å den andra om en planmässig ledning av ekonomin. Jag har redogjort för hur centralkommittén reagerade på den första frågan. Tillåt mig nu att också anföra de viktigaste dragen i de slutsatser som centralkommittén drog vad gäller den ekonomiska frågan. Efter en karaktärisering av de ekonomiska förhållandena, förklarar resolutionen från den 5 december:

”Av detta måste partiet, från topp till tå, dra den lärdomen, att en vidare framgång i det ekonomiska livet bara kommer att tjäna en socialistisk uppbyggnad, om vi förstår att föra den statliga ekonomins element i samklang med varandra och med varumarknaden.”

Och vidare:

”Härav följer den utomordentliga betydelsen av statsplane kommissionen, den socialistiska statens ekonomiska stab, och av alla enskilda organisationer för ekonomisk planering. *Dessa måste i verkligheten säkras genom den ställning som den tolfte kongressen har tilldelat dem.*”

Den 5 december ansåg alltså centralkommittén det inte nödvändigt att ta upp en kamp mot fanatiska, utopiska och andra överdrivna föreställningar om en omfattande ekonomisk plan.

Många anser mig vara en av dem som har överdrivit möjligheten av en sådan plan. Jag menar att en sådan kritik är ogrundad, men jag ska inte uppehålla kongressen med detta. Det är inte så viktigt om en eller annan i detta sammanhang har överdrivit betydelsen av en plan, men det är viktigt att centralkommittén i sin resolution varnar för att underskatta den, eftersom utvecklingen i fall av underskattning inte skulle gå i riktning mot socialistiskt uppbyggande.

Här låg alltså faran och inte i överdriften från den ena eller andra kanten.

Under tiden som jag uppehöll mig långt från Moskva i Suchumi, läste jag i en av våra tidningar följande uttalande från Kamenev från det första mötet i det nya rådet för arbete och försvar. Det var den 8 februari 1924:

”Vi kan komma att begå en mängd fel, om vi inte sätter upp en planmässig samordning av ekonomin som mål. Det ska vara detta råds uppgift. Men arbetet har i verkligheten mer bestått av att släta över meningsskiljaktigheter mellan förvaltningsgrenar som är underställda rådet för arbete och försvar. Det förefaller mig att detta måste ändras, alltså att en vidare integrering av de olika förvaltningsgrenarna inte är beroende av konflikter mellan enskilda officiella myndigheter, utan måste ha sin källa i en i förväg genomtänkt – om än bara i grova drag utarbetad *ekonomisk plan*.”

Också här finner vi en hänvisning till nödvändigheten av en ändring i vår politik i en av de väsentliga frågorna, i frågan om samordningen av hela vårt arbete, och det var inte före diskussionen, utan efter den. Det rör sig inte om en abstrakt, allmän plan, och inte heller om en särskild, om än i längre perspektiv, gigantisk elektrifieringsplan – men det rör sig om en – som det heter i resolutionen från den tolfte kongressen – *plan för dagligt manövrerande* för att ”para samman” alla element i vår ekonomi, för att de så mycket bättre och mer smärtfritt – enskilt och tillsammans – ska kunna anpassa sig till vår marknad, först och främst vår bondemarknad.

Den 8 februari konstaterade man alltså i vår allra viktigaste ekonomiska institution att en ändring av politiken var nödvändig. Och jag frågar om man med rätta kan påstå att de röster som redan före den 8 februari fäste uppmärksamheten på detta förhållande, representerade en ”småborgerlig tendens”? Jag anser inte det, kamrater.

Men varmed kan då denna beskyllning eller karaktäristik motiveras både i detta sammanhang och med hänsyn till partidemokratin?

Man kan kanske säga att det under diskussionen var många som överdrev partidemokratins betydelse, ja, ibland tilldelade den absolut betydelse. Det kan vi mycket väl erkänna. I samband med den ekonomiska planen kan det också sägas att överdrifter ägde rum i värderingen av ”planens” roll. Det kan också erkännas, men överdrifter på detta område kan dock aldrig betecknas som ”småborgerliga tendenser”, eftersom småborgerligheten med hela sin splittring och sitt anarkistiska sätt att tänka inte alls har någon benägenhet i riktning mot en planmässig sammanfattning av samhällets hushållning.

Men dessa motsägelser i karaktäristiken vill jag inte uppehålla mig vid. Vi antar att denna beskyllning stöder sig på överdrifter i fråga om partidemokratin, liksom i fråga om planmässig ledning av ekonomin. Men det finns anledning att tänka igenom om inte överdrifterna med avseende på partidemokratin var en reaktion på partibyråkratins överdrifter. Överväganden som centralkommittén själv har konstaterat och varnat för, eftersom de utsätter partiet för faran att isoleras från massorna.

Överdrifter på partidemokratins område kan utan tvivel i en bestämd historisk situation bli en kanal för inträngandet av småborgerligt inflytande. Det är utan tvivel så att varje överdrift, varje fel, på vilket som helst område, kan bli en kanal för andra klassers inflytande. Vi lever ju inte som parti i ett lufttomt rum, utan under trycket av andra – såväl nationella som

internationella krafter. Det är för oss jag upprepar det, en vardaglig sanning, att varje överdrift potentiellt och i perspektiv representerar en kanal för främmande klassinflytande.

Men – jag ställer frågan – kan den byråkratisering av partiapparaten som centralkommittén själv har konstaterat vara följden av en teknisk eller social tendens?

Jag påstår att byråkratiseringen är en följd av djupt liggande sociala orsaker, att huvudkällan finns i statsapparaten, i vilken de breda klassernas mognad och omognad förs samman. När partiet leder staten, blir staten den närmast omedelbara källan till byråkratiskt inflytande. Men om detta är riktigt, blir byråkratiseringen inte en kansliteknisk fråga, utan en social fråga, precis som överdrifter på den formella demokratins område. Det är i verkligheten företeelser av samma art. Och om vi nu säger att ett överdrivet krav på, en överdriven värdering av och en formell uppfattning i fråga om demokratin kan vara en möjlig källa till småborgerligt inflytande – teoretiskt är detta riktigt – måste det vara lika riktigt om vi förklarar att tendensen till byråkratisering i partiapparaten inte är någon mindre kanal för småborgerligt inflytande och därtill en större och mer omedelbar fara. Det är mot denna fara som partiet har reagerat energiskt, och denna reaktion vågar man inte på något sätt betrakta som en ”småborgerlig tendens”.

Kamrater! Detsamma kan i ännu högre grad sägas om planfrågan. Om den ene eller andre har gjort sig skyldig till överdrifter, det kan vi lugnt strida om i böcker, och sannolikt måste vi ännu ägna många böcker – skrivna i lugn forskarton – åt att analysera vår ekonomiska utveckling. Men att centralkommittén mellan den tolfte och den trettonde kongressen har tvingats konstatera att partiet i skepnad av sin ledande apparat inte energiskt nog har främjat uppgiften: en planmässig ledning av hela vår ekonomi, det anser jag vara allmänt erkänt. Jag skulle i detta ögonblick kunna önska att frågor som de om den aktiva handelsbalansen och varuinterventionen,¹ som likaså stämplas som en ”småborgerlig tendens”, lämnas utanför diskussionen.

Vi kan diskutera den under frågan om handeln. I den mån det här föreligger menings-skiljaktigheter, är de av praktisk, empirisk karaktär. Redan nu föreligger resultatet av en allvarlig prövning. Det är naturligtvis ingen som har sagt att vi inte behöver en aktiv balans, sådana röster har jag aldrig hört, men att vi i vårt nödläge anser den aktiva balansen vara en påtvingad lyx, som bör inskränkas till det nödvändigaste minimum. Vi har emellertid konstaterat att vi inte har begränsat den påtvingade lyxen till ett minimum, utan istället har ackumulerat övermåtten mycket utländsk valuta, och att vi nu har börjat gottgöra detta fel. Det var det första.

För det andra är vi vad gäller varuimporten övertygade om att ifall vår uppgift består av att reglera de inhemska priserna genom att manövrera med varumängden, då kan vi inte sätta oss själva i blockad, utan är tvungna att använda utländska varor, i vilket fall vi naturligtvis har uppgiften att samordna importen med den berörda industrigrenens intressen. Vi kommer att behandla saken ytterligare under frågan om ekonomin, men jag ser i vart fall häri inte någon anledning till beskyllningen: ”småborgerlig tendens”.

¹ Förespråkarna för ”aktiv handelsbalans” hävdade att det behövdes ett överskott i betalningsbalansen för att guldreserven skulle kunna stabilisera ”guldrubeln” (tjervonets). Trotskij och oppositionen hade krävt att detta överskott skulle användas för att köpa maskiner eller investeras på andra sätt inom industrin. Det var ytterligare ett exempel på spänningarna mellan strömningen som var för industrialisering och anhängarna till ”finansernas diktatur”. Med ”varuintervention” menade man import av utländska varor som var billigare än motsvarande varor som producerades i Ryssland. Försäljningen av denna import skulle subventionera försäljning av ryska varor till lägre kostnad. Båda dessa frågor hade tagits upp i en motresolution som lades fram av fyra oppositions-medlemmar vid ett möte med partiarbetare i Moskva den 29 december 1923, som svar på ett tal av Rykov.

Om villfarelser

Kamrater! Här riktades uppmaningen till alla som felat att bekänna sina fel. Inget är enklare, moraliskt eller politiskt, än att tillstå inför sitt eget parti att man har felat i den ena eller andra frågan, men det är också en plikt och skyldighet att påminna om – eftersom det inte har omtalats – att centralkommittén som helhet i ett bestämt ögonblick har pekat på vissa fel som först skall rättas till. Resolutionen från den 5 december var en sådan bekännelse om fel som bör rättas till.

På denna den trettonde partikongressen befinner vi oss i en ny situation, och den är skapad av Leninuppbådet (200 000 arbetare som inträdde i partiet vid Lenins död), som ändrar partiets sammansättning i proletär riktning. Men blir därför frågan om partidemokratin förändrad eller överflödigt? Nej, inte alls.

Det är utan tvivel riktigt, när det sägs här, att Leninuppbådet har fört vårt parti närmare typen ”det utvalda partiet”. Jag har talat om detta i Tiflis, Baku och vid möten i Moskva.

Låt oss betrakta frågan utifrån en politiskt demokratisk ståndpunkt. Den politiska demokratin utgörs dock i de parlamentariska länderna framför allt av frågan om vilket parti som skall styra landet.

Om vi betraktar frågan utifrån denna ståndpunkt och jämför det som skett hos oss, Leninuppbådet, med de val som under de senaste månaderna har ägt rum i en rad parlamentariska länder, kan vi med full rätt säga, och jag har sagt det många gånger, att den demokratiska metoden som hos oss fann sitt uttryck i att arbetarklassen, efter att den i en viss etapp på sin väg hade bedömt vårt partis arbete under en rad år, så att säga lyfte mellan 200 000 och 300 000 arbetare på sina skuldror och överlämnade dem till partiet, att denna demokratiska metod står oändligt högre än demokratin i de länder där befolkningen under den borgerliga klassens och den borgerliga pressens diktatur en gång vart fjärde eller femte år får lov att lägga en valsedel i valurnan. Detta är obestriddt.

Men denna fördel – den proletära diktaturens fördel – avlägsnar inte frågan om *partiets inre kurs*, om *dess fördelar och brister*, från dagordningen.

Om vi ska bedöma situationen realistiskt, måste vi säga att denna enorma tillväxt av partiet, detta mäktiga språng framåt, är ett resultat av partiets arbete sedan ett antal år, många år. Men samtidigt har centralkommittén, på samma gång som den helt rätt säger att de proletära massornas tilltro till partiet har ökat, varnat sig själv och hela partiet för de processer som äger rum i partiapparaten och som kan vara skadliga för denna tillväxt av partiets inflytande inom massorna och till och med hota att isolera partiet från massorna. Det är därför Leninuppbådet inte avlägsnar frågan om partiets inre kurs.

Jag tror tvärtom att denna fråga har blivit så mycket viktigare och mer påträngande, eftersom vi här ställs inför frågan om det ömsesidiga förhållandet mellan den gamla, teoretiskt skolade, stålsatta generationen och det nu tillkomna talrika unga proletariatet. Och vi måste just nu med mycket speciell kraft och eftertryck betona att om de förhållanden, som resolutionen från den 5 december hänvisar till, skulle utvecklas vidare, då finns det en hotande fara för båda dessa grundläggande partigrupper, såväl för den äldre generationen som för det unga proletariatet. Det är bara sett i detta perspektiv som centralkommitténs varningar från den 5 december får en mening.

Kamrater! Ingen av oss kan eller vill få rätt gentemot partiet. Till syvende och sist har partiet alltid rätt, eftersom partiet är det enda historiska verktyg som proletariatet har för att lösa sin uppgift. Jag har redan sagt att inget är lättare än att förklara att hela denna kritik, alla dessa förklaringar, varningar, protester har varit en enda stor villfarelse. Men kamrater, jag kan inte

avge denna förklaring, för jag tänker inte på det sättet. Jag vet att man inte kan få rätt gentemot sitt parti. Rätt har man bara tillsammans med partiet och på partiets väg, ty historien har inte givit några andra vägar för att förverkliga den riktiga uppfattningen.

Engelsmännen har ett historiskt talesätt: rätt eller orätt, men det är *mitt* land. Med ännu större historisk rätt kan vi säga: oavsett om partiet stundtals har orätt i enskilda, konkreta delfrågor, *är det mitt parti*. Och om jag här enligt mångas uppfattning förgäves har påmint om det ena eller andra, och om jag enligt mångas mening utan grund har skildrat den ena eller andra faran, är jag själv av den uppfattningen att jag har uppfyllt min plikt gentemot mitt parti, eftersom jag har varnat för det som jag betraktade som en fara.

Det väntar oss ännu större svårigheter, och jag tror, att som goda sammansvetsade bolsjeviker kommer vi att marschera tillsammans tills vi har övervunnit dem. Det är egentligen löjligt att här avge personliga förklaringar, men jag hoppas att jag, om det skulle bli på det sättet, kommer att vara den siste soldaten på den sista bolsjevikiska barrikaden.

Jag tror emellertid att historien kommer att bespara oss en sådan prövning, och att vi kämpande kommer att övervinna våra fiender. Likväl kommer det att finnas svårigheter, tillräckligt stora svårigheter. Och jag ser det för ögonblicket som min plikt, som en medlem som vet att partiet till syvende och sist har rätt, men att partiets uppfattning också utarbetas med hänsyn till de röster som vid ett visst givet tillfälle *avviker* från partiets ledande kretsar, och jag förklarar *att resolutionen från den 5 december ingalunda har förlorat sin betydelse nu*, när vi har tagit in 200 000 nya medlemmar. Den har tvärtom fått större betydelse, och om vi under påverkan av det överdrivna angreppet på den ”småborgerliga tendensen” kommer att skjuta den i bakgrunden, då kommer vi att begå ett fel som kommer att framkalla nya svårigheter, nya komplikationer i partiet. Vi är alla intresserade av att svårigheterna reduceras till ett minimum.

Och om den ena eller andra villfarelsen nu verkligen fanns – jag är personligen, som alla andra, alltid beredd att stå till svars för dessa villfarelser – har dock ingen rätt att betrakta dessa villfarelser som att de direkt eller indirekt har som mål att undergräva partiets enhet, styrka eller disciplin (*bifall*).

Inte bara den enskilde medlemmen, utan också själva partiet kan begå fel. Sådana fel är, enligt min uppfattning, enskilda beslut av den trettonde kongressen, som jag vad gäller enskilda delar håller för oriktiga och orättfärdiga. Det finns emellertid inga partibeslut, vare sig oriktiga eller orättfärdiga, som kan rubba vår gränslösa hängivenhet för partiet eller vår vilja att under alla omständigheter böja oss för partidisciplinen.

Och om partiet har fattat ett beslut som en eller annan av oss anser var ett orättfärdigt beslut, då säger han: rätt eller orätt, men det är mitt parti, och jag bär med mig följderna av dess beslut intill slutet! (*bifall*).

Översättning: P-O Mattson (från danska). Redigering och tillägg G. Källkvist (utifrån engelska versionen)